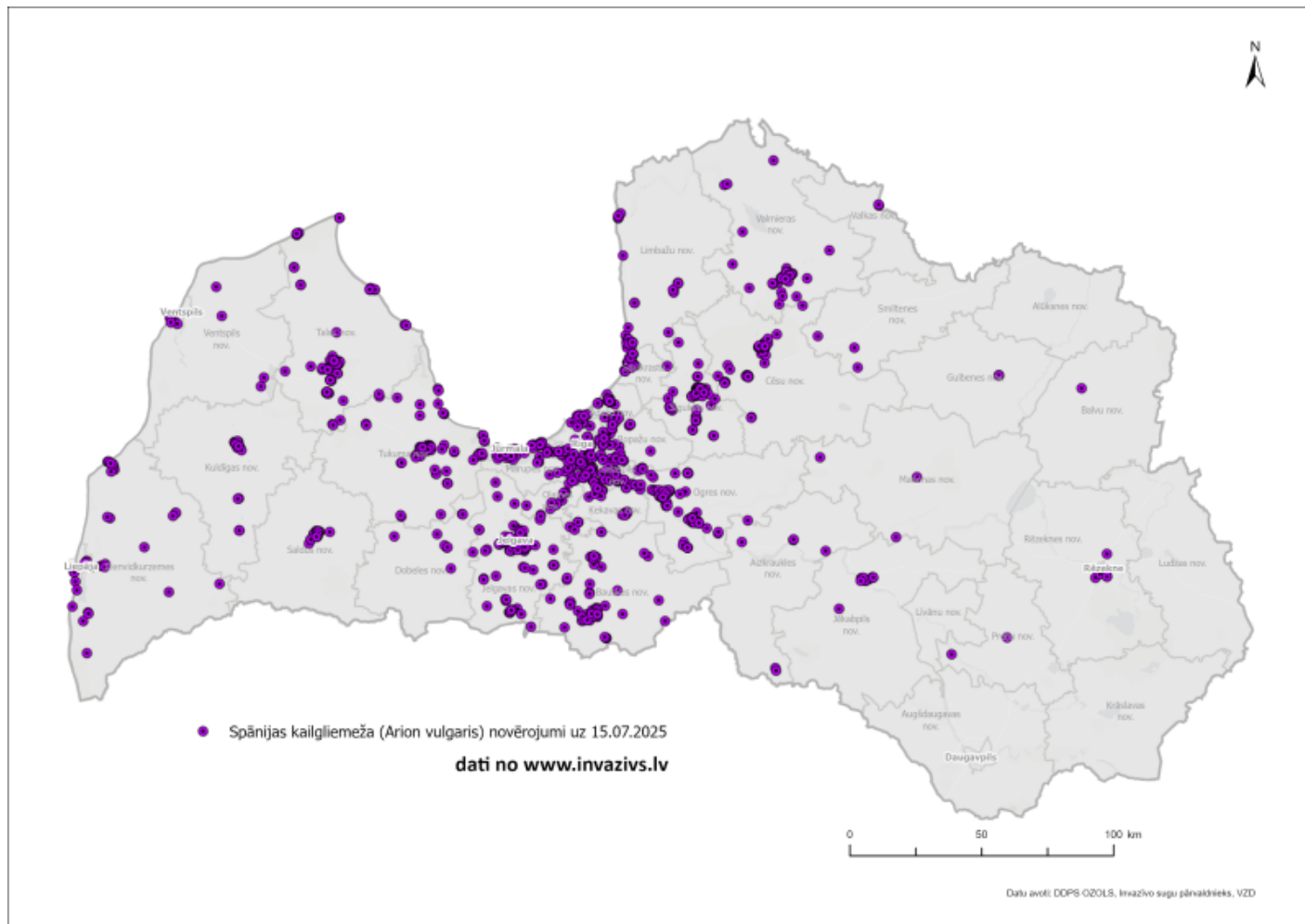

Palielinātais nokrišņu daudzums labvēlīgi ietekmē Spānijas kailgliemežu izplatību

Tāpat kā citviet Latvijā, arī Cēsu novadā šovasar strauji pieaug Spānijas kailgliemežu (Arion vulgaris) izplatība – šī invazīvā suga apdraud gan dārzu un zaļo zonu ekosistēmu līdzsvaru, gan iedzīvotāju veidotos apstādījumus. Pašvaldība pastāvīgi iesaistās situācijas kontrolē, vienlaikus aicinot arī iedzīvotājus būt informētiem un iesaistīties gliemežu apkarošanā atbildīgi un videi draudzīgi.

Pilsētas parki un apstādījumi:

Cēsu apstādījumos un dobēs gliemeži tiek regulāri nolasīti, un parkos zālieni tiek uzturēti īsā stāvoklī, lai mazinātu gliemežiem piemērotas slēptuves. Zāles pļaušana ir svarīgs preventīvs (bet ne izšķirošs) solis kaitēkļu ierobežošanā.

Papildu pļaušana Agras ciema apkaimē:

Ņemot vērā situāciju, tuvākajā laikā pašvaldība organizēs papildu zāles pļaušanu teritorijā pie Agras ciema, kur konstatēta paaugstināta kailgliemežu aktivitāte.

Ķīmiskās apkarošanas metožu izvērtēšana:

Pašlaik vēl tiek pētītas ķīmiskās apkarošanas metodes, tomēr jāņem vērā, ka lielās platībās to izmantošana bieži vien nav efektīva vai arī rada bažas par ietekmi uz vidi un

citiem dzīvajiem organismiem. Tāpēc svarīga ir gan piesardzība, gan rūpīga izvērtēšana, pirms šādas metodes tiek pielietotas plašāk.

Svarīgākie soļi, lai ierobežotu šo gliemežu izplatību:

- pirms uzsākt kailgliemežu ierobežošanu, ir jāatceras, ka šo sugu nav iespējams iznīcināt pilnībā plašās un dabiskās teritorijās. Tos var ierobežot, tikai samazinot kailgliemežu skaitu. Ir jāreķinās, ka kailgliemežu ierobežošana ir **darbietilpīgs process, kas ir jāveic katru gadu**, sākot no agra pavasara, sākoties gliemju aktivitātei, un jāturpina līdz pat vēlam rudenim;
- efektīvākam rezultātam ieteicams **kombinēt dažādas ierobežošanas metodes**;
- dzīvus kailgliemežus nevar izmest konteineros, jo tie atrāpos atpakaļ;
- **ļoti svarīgi** ir savāktos kailgliemežus uz diennakti ievietot slēgtā traukā ar sālsūdeni, 1% vara sulfāta šķīdumu;
- rūpīgi pārdomāt un **pārbaudīt** jaunu, īpaši **podoto stādu, komposta** iegādi, lai nejauši neatvestu Spānijas kailgliemeža oļiņas vai pašus gliemjus;
- ja nopirktā puķupodā vai dobē tiek atklātas kailgliemežu olas (2mm lielumā, caurspīdīgas vai bālas), tās visas jāspiež vai jāievieto noslēgtā traukā, kā minēts augstāk;
- **regulāri jāpļauj un jāsavāc zāle**, jo tieši aizaugušas teritorijas ir tās, kuras vislabāk patīk šai sugai, jo tur visu laiku ir vēss un mitrs. Nopļautā zāle ir jākompostē slēgtās tvertnēs. Vēlamies uzsvērt, ka **tikai ar zāles pļaušanu gliemju skaita samazināšana nenotiks**;
- dabiskajās teritorijās kailgliemeži nonāk ar augu atliekām no dārza. Tāpēc būtiskākais preventīvais pasākums ir panākt, lai **augu atliekas netiek izmestas** krūmos, mežos, pie ūdenstilpēm vai citās vietās. Tāpat jāuzmanās, lai netiktu transportēta augsne no vietām, kur satopami kailgliemeži;
- pēc izskaušanas darbu veikšanas rūpīgi **jānotīra darba rīki, apavi un jānomazgā rokas**, lai olas vai paši gliemji nejauši netiktu izplatīti uz citām vietām.

Ieteicamās izskaušanas metodes:

- **Lasīt ar rokām** – visplašāk pielietojamā un labai draudzīgākā metode, taču vislaikietilpīgākā. Lasīšana veicama kailgliemežu augstākās aktivitātes diennakts laikos (agri no rīta, vakarā vai pēc lietus), apstaigājot invadēto teritoriju un salasot visus atrastos kailgliemežus. Svarīgi pēc darbu veikšanas salasītos

kailgliemežus utilizēt, piemēram, ievietojot slēgtā traukā. Gliemežu nolasīšana ar rokām ir jāveic regulāri, ilgstošākā laika periodā apsekojot teritoriju, kur tie ir tikuši konstatēti, tādējādi iznīcinot maksimāli daudz īpatņu un pēc iespējas samazinot to izplatīšanās potenciālu.

- **Mehāniskā iznīcināšana pieļaujama aprīlī, maijā, ne vēlāk** – veicama līdzīgi kā nolasīšana, taču kailgliemežus nevis nolasa, bet uzreiz saspiež ar apaviem vai darbarīku. Visefektīvāk veicama kailgliemežu augstākās aktivitātes diennakts laikos (no rīta, vakarā vai pēc lietus), apstaigājot invadēto teritoriju. Tā kā **šie gliemeži olas sāk dēt jau jūnijā**, pēc jūnija vienkārša gliemju nospiešana vai sagriešana nav pieļaujama, jo tā nevar nodrošināt 100% olu iznīcināšanu. Proti, olas, kas gliemežiem jau ir izveidojušās un nav izdētas, saskaroties ar zemi, tik un tā spēj pārzīdēt.
- **Paslēptuvju un pievilinātājvielu izmantošana** – metode izmantojama vietās, kur kailgliemežus grūti salasīt vai kā papildmetode nolasīšanai ar rokām vai mehāniskai iznīcināšanai, samazinot apsekojamās teritorijas lielumu. Paslēptuves ierīko un pievilinātājvielas izvieto mitrās un ēnainās vietās ciešā saskarē ar augsni. Par paslēptuvi var kalpot uz zemes novietoti dēļi, kastes un citi priekšmeti, bet par pievilinātājvielu - alus, mājdzīvnieku barība, augļi, dārzeņi, raudzēta maize utt. Ierīkotās paslēptuves un vietas, kur izvietotas pievilinātājvielas regulāri apseko un nolasa vai mehāniski iznīcina tur atrastos kailgliemežus.
- **Slīcināšanas slazdu izmantošana** – ir pieejami gan rūpnieciski ražoti slīcināšanas slazdi, gan tos viegli var izveidot paši. Slazda konstrukcijai vai izvietošanas veidam jābūt tādām, lai kailgliemezis tajā var iekļūt, un lietus laikā tas nepārplūst. Slazdu piepilda ar šķidrumu (ūdeni). Lai pievilinātu kailgliemežus, slazdā ievieto pievilinātājvielu (alu, raudzētu maizi utt.). Lai nodrošinātu, ka kailgliemeži slazdā noslīkst, šķidrumam pievieno vara sulfātu (koncentrācija 1%) vai vārāmo sāli (koncentrācija 10%). Slazdus izvieto invadētajā teritorijā un regulāri apseko, salasot slazdā iekritušos kailgliemežus un pēc nepieciešamības atjaunojot/papildinot slazdā ievietoto šķidrumu un pievilinātājvielu.
- **Aizsargbarjeras** – lai ierobežotu kailgliemežu izplatību, ap invadēto teritoriju izvieto fiziskās vai ķīmiskās aizsargbarjeras. Bieža zāles pļaušana un dziļa augsnes apstrāde kavē kailgliemežu izplatību un atvieglo citu izskaušanas metožu pielietošanu. Aizsargbarjeru veidi un konstrukcijas aprakstītas izdevumā “Spānijas kailgliemezis (*Arion vulgaris*) un citu invazīvo kailgliemežu sugas Latvijā un to ierobežošanas metodes” (saite uz materiālu sniegta augstāk).
- **Mājputnu izmantošana** – Spānijas kailgliemežus barībā izmanto Indijas skrējējpiļes. Metodes pielietošanu ierobežo tas, ka mājputni barojas pa dienu, bet kailgliemeži ir aktīvi no vakara līdz rītam.
- **Ķīmiskās izskaušanas metodes** ir efektīvas Spānijas kailgliemeža ierobežošanai. Taču, lai nenodarītu kaitējumu videi, nav pielietojamas visās teritorijās, kā arī atšķiras pieejamo preparātu efektivitāte. Ķīmisko metožu pielietošana ir rekomendējama plašās teritorijās, kur nav iespējams fiziski uzlasīt

gliemežus vai tos ierobežot ar citām dabai draudzīgākām metodēm. Latvijā pieejamo limacīdu saraksts un lietošanas norādījumi pieejami Valsts augu aizsardzības dienesta (turpmāk - VAAD) tīmekļvietnē, sadaļā "Noderīgi"- "Reģistri". Pirms limacīdu un citu ķīmisko preparātu izmantošanas par to lietošanu, t.sk. par nepieciešamajām speciālajām atļaujām to iegādei un izmantošanai, jākonsultējas ar VAAD.

- **Gliemežu olu iznīcināšana.** Spānijas kailgliemeži dēj olas no jūnija līdz septembrim, parasti mitrās un tumšās vietās – augsnē, zem akmeņiem, puķupodiem, dēļiem vai dārza mēbelēm. Iznīcinot atrastās olas, iespējams samazināt gliemežu skaitu nākamajam gadam. Regulāra augsnes rušināšana, zāliena pļaušana un dārza priekšmetu pārvietošana arī palīdz pamanīt un iznīcināt vietas, kur gliemeži dēj olas vai pārziemo.

Dabas aizsardzības pārvalde aicina iedzīvotājus ziņot par Spānijas kailgliemeža atradnēm Pārvaldei tīmekļa vietnē www.invazivs.lv Spānijas kailgliemeža faktu lapā, lai atbildīgās institūcijas būtu informētas par invazīvās sugas izplatību. Papildus informācijai iepazīties ar Pārvaldes izveidotajā tīmekļvietnē www.invazivs.lv Invazīvo sugu pārvaldnieks pieejamajiem materiāliem, kā arī izdevumu "Spānijas kailgliemesis (*Arion vulgaris*) un citu invazīvo kailgliemežu sugas Latvijā un to ierobežošanas metodes".

Svarīgi zināt:

Spānijas kailgliemeži **nav izmetami ZAAO apsaimniekotajos atkritumu konteineros, arī ne organiskajos atkritumos**, jo tas var veicināt invazīvās sugas izplatību. Ieteicams tos iznīcināt saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes vadlīnijām.

Dzīvi Spānijas kailgliemeži nav klasificējami kā atkritumi, jo tie ir dzīvas būtnes. Tādējādi tie neatbilst atkritumu definīcijai, kas noteikta normatīvajos aktos, un nav apsaimniekojami saskaņā ar ZAAO izsniegto A kategorijas piesārņojošās darbības atļauju. Tāpēc dzīvu invazīvo sugu nodošana AEC nav pieļaujama ne no juridiskā, ne no bioloģiskā aspekta.

Attiecībā uz bojā gājušiem kailgliemežiem jāņem vērā apstrādes tehniskās iespējas. BNA rūpnīcā, kur tiek veikta bioloģiskā atkritumu apstrāde, temperatūra sasniedz aptuveni 60 °C. Šobrīd trūkst informācijas, kas skaidri norādītu, kāda temperatūra nepieciešama, lai pilnībā iznīcinātu Spānijas kailgliemežu oļņas. Līdz ar to nav iespējams garantēt, ka rūpnīcā tās zaudē dzīvotspēju. Tas rada reālu risku, ka daļa oļņu var izdzīvot un tikt nejauši izplatītas tālāk – gan transportēšanas laikā, gan izmantojot gala materiālus, piemēram, kompostu.

Papildu aspekts ir izmantotās metodes kaitēkļu iznīcināšanā. Dažkārt kailgliemežu apkarošanai tiek izmantots arī vara sulfāts. Ja vara sulfāta koncentrācija pārsniedz 1 %, šādas atliekas tiek uzskatītas par bīstamiem atkritumiem. Tos drīkst apsaimniekot tikai atkritumu apsaimniekotājs, kuram ir attiecīga Valsts vides dienesta izsniegta atļauja. AEC "Daibe" un "Kaudzītes" šādu atļauju nav.

Nemot vērā iepriekš minēto, ZAAO nevar uzņemties risku, ka ar šādu atlieku plūsmu tiktu veicināta invazīvās sugas tālāka izplatība. Tāpēc AEC "Daibe" un "Kaudzītes" Spānijas kailgliemežus un to atliekas nepieņem.